

הוראה ולמידה: שפות¹

תוכנית לתואר שני (M.Ed.)

ראש התוכנית: פרופ' גאלב ענאבסה

הרכזת המנהלית: יארא חג' יחיא

מיקום: בניין ורד 603 חדר 6

טלפון: 09-7473184

דואר אלקטרוני: yara@beitberl.ac.il

סגל: פרופ' גאלב ענאבסה, פרופ' מוחמד אמארה, ד"ר טיבי ואאל, ד"ר עלי ותד, ד"ר נגואן סעאדה, ד"ר אורלי חיים, ד"ר ספיה חסונה ערפאת, ד"ר מואניס טיבי, ד"ר סאאד בשארה, פרופ' ענת סטבנס, ד"ר מרעי עבד אלרחמאן, ד"ר ירדן קדר, ד"ר סוזן רוסק, ד"ר עבד אלנאסר ג'בארין

בשנים האחרונות עולה ביתר שאת הצורך בידע לשוני מגוון ובאופני שיח שונים, שיאפשרו תקשורת בין-אישית בין דוברי שפות שונות. בעידן הגלובליזציה לומד כל אדם להכיר ולהוקיר את שפתו ואת תרבותו, אך בה בעת הוא נדרש ללמוד ולהכיר שפות נוספות במרחב הציבורי ולהתנהל לעיתים בשפות שאינן שפת אמו גם במרחב הדיגיטלי. על כן לצד לימוד מעמיק של שפת האם, יש לעודד תלמידים רבים ככל האפשר לרכוש שפות שונות נוסף על שפת האם שלהם.

רכישת שפה היא תהליך מורכב וממושך, שבמהלכו התלמיד רוכש את הכשירות הלשונית ומפנים אותה. התוכנית המוצעת מספקת השכלה רחבה בתחום הידע השפתי: למידתו, הוראתו ויישומו, בין היתר על ידי שיעורים המועברים בשלוש השפות השונות שבהן מתמקדת התוכנית: ערבית, עברית ואנגלית. בכך מציידת התוכנית את המורים לשפות בכלים ובמיומנויות חשובים שיסייעו להם לחזק את הידע השפתי בקרב כלל התלמידים.

מטרות התוכנית

מטרת התוכנית היא לטפח מומחים בתחום הוראת השפה לתלמידים בגילים שונים, באמצעות הרחבת בסיס הידע בתהליכי למידה ואסטרטגיות הוראה. התוכנית מאפשרת העמקה בתחום הוראת השפה למורים, לגננות ולמורים בחינוך המיוחד המלמדים אוכלוסיות שונות, בטווחי גיל שונים ובהקשרים תרבותיים שונים.

1 יש אישור הסמכה לתוכנית מהמועצה להשכלה גבוהה.

ייחודיות התוכנית

- התוכנית פותחה על פי מודל ייחודי המבוסס על יתרונות הרב-לשוניות של הסטודנטים.
- התוכנית מתמקדת באסטרטגיות ההוראה והלמידה של השפות.
- התוכנית מתמודדת עם השפות השונות (בהקשר זה: ערבית, עברית ואנגלית) במובן הכולל, כלומר קיימים יחסי גומלין והעשרה בין השפות, ואין הן נפרדות זו מזו. דבר זה בפני עצמו מסייע ליצירת אקלים לשוני עשיר בבית הספר, ותורם במתן פתרונות מוצלחים בתחום השפה במובנה הכולל.

למי מיועדת התוכנית?

התוכנית מופנית בראש ובראשונה לקהל יעד של סטודנטים ערבים רב-לשוניים, שהערבית היא שפתם הראשונה והם בעלי שליטה טובה גם בשפות עברית ואנגלית. כמו כן התוכנית פתוחה גם למועמדים אשר השפה הערבית אינה שפתם הראשונה, אך שליטתם בערבית היא ברמה אקדמית גבוהה. על כל המועמדים לעמוד בדרישות הקבלה של התוכנית.

תנאי קבלה

בעלי תואר B.Ed או B.A שלמדו התמחות שפתית למורים בחינוך היסודי או העל-יסודי באחד מהתחומים הבאים: לשון ו/או ספרות ערבית, לשון ו/או ספרות עברית, בלשנות ו/או ספרות אנגלית, בעלי ציון ממוצע של 80 לפחות בלימודי התואר הראשון ובעלי תעודת הוראה בתחום התמחות זה.

ולהלן פירוט תנאי הקבלה:

1. מורים לגיל הרך ולחינוך המיוחד בעלי ציון ממוצע 80 לפחות בלימודי התואר הראשון ובעלי תעודת הוראה.
2. בעלי ניסיון של 3 שנים לפחות בהוראה או בעבודה חינוכית.
3. נוסף על שליטה טובה בשפה הערבית (ברמת שפת אם), נדרשת שליטה בסיסית ביתר השפות של התוכנית: יכולת לתקשורת בעל-פה וקריאת ספרות מקצועית. בקיאות זו תיבדק במסגרת ריאיון הקבלה לתוכנית.
4. כל מועמד יתקבל למקבץ השפתי על פי תחום הדעת שהוכשר אליו בלימודי התואר הראשון. בוגרי תואר ראשון במסלולים חינוך מיוחד והגיל הרך יוכלו להעמיק במקבץ השפתי בערבית וייתכן שיידרשו להשלמות.
5. מורים המלמדים במגזר הערבי שיש להם שליטה בשפה הערבית, גם אם הם מתמחים בשפה האנגלית או העברית.

מבנה תוכנית הלימודים (21 ש"ש)

לימודי תשתית (חובה 4 ש"ש)

שפה וחשיבה, הוראת שפה בסביבה מתוקשבת ושיטות מחקר: כמותי ואיכותי

מקבץ שפתי כללי (12 ש"ש)

שפה בהקשרים חברתיים ותרבותיים: (בחירה 5 ש"ש)

נוף לשוני, התפתחות הכשירות האוריינית, שונות לשונית ושונות תרבותית ומה שביניהן, שפה בעידן הגלובליזציה, הרפרטואר הלשוני הערבי בקרב דוברי הערבית בישראל, פרגמאטיקה, סוגיות בבלשנות השוואתית, התפתחות הלשון

למידה והוראה: (7חובה ש"ש)

אסטרטגיות בהוראה ובלמידה שפת אם ושפות נוספות, תוכניות לימודים בשפה והערכתן, הוראת שפות לתלמידים לקויי למידה, **סמינריון**: מדיניות החינוך הלשוני בעולם הערבי, המורה כחוקר וכמבקר לשוני, מודלים של חינוך דו-לשוני, הוראת שפות ללומדים צעירים

מקבץ שפתי ייחודי (4 ש"ש התמחות), אחד מתוך שלושה מקבצים מוצעים

ערבית - שפת אם

לשונה של הסיפורת

סוגיות בדיאלקטולוגיה ערבית

סמינריון: התפתחות לשונית ואוריינית בשפה הערבית

עברית - שפה שנייה

לשונות במגע: עברית וערבית שפות הדרות בכפיפה אחת

סוגיות לשון בשירה ובסיפורת העברית בת ימינו

סמינריון: תהליכים ומגמות בגיבוש העברית התקנית בת זמננו

אנגלית - שפה זרה

חקר הוראת האנגלית כשפה זרה

אנגלית בישראל: מעמד ושימוש

סמינריון: תוכניות לימודים להוראת השפה האנגלית

סדנה:

- סדנת הנחיה לכתיבת עבודת גמר יישומית (1 ש"ש)
- נוסף לכך כל סטודנט יקבל הנחיה מהמדריך שלו לפי מפגשים שייקבעו בין המנחה לסטודנט.

עבודת גמר:

עבודת גמר יישומית לפי ההתמחות ערבית (חינוך מיוחד וגיל רך), עברית ואנגלית. שפת הכתיבה של העבודות תהיה לפי בחירת הסטודנט: בערבית, בעברית או באנגלית.

היקף הלימודים

הלימודים מתקיימים בהיקף כולל של 21 ש"ש במשך שנתיים:

יום אחד בשבוע

שנה א | יום ב: 12:15 – 19:45

שנה ב | יום ב: 12:15 – 19:45

- בתוכנית קורסים מקוונים וקורסים פרונטליים. הקורסים המקוונים מתחילים בשעה 8:30 ועד 11:45. המגמה היא להקל על המורים העובדים בבתי הספר וגם לעודד מורים שיבואו ללמוד בתוכנית.
- קורסי הבחירה יהיו בשיתוף עם תוכנית תרבות ומורשת ערבית. כל תוכנית משתי התוכניות תציע שני קורסי בחירה.
- מכיוון שמספר הסטודנטים בהתמחות עברית ואנגלית הוא קטן יחסית בהשוואה להתמחות ערבית, יהיה איגום של שני הקורסים המופיעים לעיל (ללא הסמינריון) במקבץ השפתי הייחודי, וילמדו אותם יחד סטודנטים שנה א ושנה ב.
- יתקבלו חריגים – חריגי ותק וחריגי ממוצע – בהיקף של 10% מהמכסה, באישור המזכירות האקדמית.

תוכנית הלימודים לפי שנים

סה"כ שעות	שנה ב		שנה א		מקבצים וקורסים
	סמסטר ב	סמסטר א	סמסטר ב	סמסטר א	
4 ש"ש	א. לימודי תשתית (חובה) 4 ש"ש (משותפים לכל תלמידי ה-M.Ed.)				
			1	1	מחקר כמותי ואיכותני בהוראה ולמידה של שפה
				1	שפה וחשיבה
			1		הוראת שפה בסביבה מתוקשבת
ב. מקבץ שפתי כללי מקבץ משותף לכל התלמידים					
5 ש"ש	ב.1. שפה בהקשרים חברתיים ותרבותיים (סה"כ: בחירה של 5 ש"ש)				
			1		נוף לשוני
				1	התפתחות הכשירות האוריינית
		1			שונות לשונית ושונות תרבותית ומה שביניהן
		1			שפה בעידן הגלובליזציה
				1	הרפרטואר הלשוני הערבי בקרב דוברי הערבית בישראל
				1	פרגמטיקה
		1			סוגיות בבלשנות השוואתית
			1	התפתחות הלשון	
7 ש"ש	ב.2. למידה והוראה (5 ש"ש חובה ו-2 ש"ש בחירה)				

סה"כ שעות	שנה ב		שנה א		מקבצים וקורסים
	סמסטר ב	סמסטר א	סמסטר ב	סמסטר א	
					חובה
				1	אסטרטגיות בהוראה ובלמידה: שפת אם ושפות נוספות
			1		תוכניות לימודים בשפה והערכתן
			1		הוראת שפות לתלמידים לקויי למידה
			1	1	סמינריון משותף: מדיניות החינוך הלשוני בעולם הערבי
	בחירה - 2 ש"ש מהקורסים הבאים:				
			1		המורה כחוקר וכמבקר לשוני
				1	מודלים של חינוך דו-לשוני
4 ש"ש	ג. מקבץ שפתי - התמחות 4 ש"ש (אחד מתוך שלושה)				
					ג.1. ערבית שפת אם (4 ש"ש)
	1				לשונה של הסיפורת הערבית
	1				סוגיות בדיאלקטולוגיה ערבית
	1	1			סמינריון: התפתחות לשונית ואוריינית בשפה הערבית
	ג.2. עברית שפה שנייה (4 ש"ש)				
	1				לשונות במגע: עברית וערבית שפות הדרות בכפיפה אחת
	1				סוגיות לשון בשירה ובסיפורת העברית בת ימינו

סה"כ שעות	שנה ב		שנה א		מקבצים וקורסים
	סמסטר ב	סמסטר א	סמסטר ב	סמסטר א	
	1	1			סמינריון: תהליכים ומגמות בגיבוש העברית התקנית בת זמננו
					ג.3. אנגלית שפה זרה (4 ש"ש)
	1				חקר הוראת האנגלית כשפה זרה
		1			אנגלית בישראל: מעמד ושימוש
	1	1			סמינריון: תוכניות לימודים להוראת השפה האנגלית
1 ש"ש		1			סדנת הנחיה לכתיבת עבודת גמר יישומית
21 ש"ש					סה"כ